

Ryfylkes vakreste ættegaard.

Et intervju ved sykesengen med den gamle musikelsker og idealist Kreutz Magnus.

Det er kjendt nok, at i Hogganvik findes en av Rogalands vakreste eiendomme, en slegtsgaard, som det uvilkaarlig bringer glæde i sindet at se. Den bærer bud om god gammel kultur, og det er ikke for ingenting, at denne ættegaard engang i tiden efter forutgaaende omfattende undersøkelser i Ryfylke blev lagt netop i Hogganvik. Her er det bratlændte og storslaatte i Ryfylke-naturen parret med ynde og frugtbarhet — en frugtbarhet, som mest viser sig i

skogens vekst. Hogganvik er kjendt for at ha den triveligste og fineste skog i fylket.

Efterat gaarden under det store krak i 80-aarene gik tapt for den slegt, som grundla og bebygget den, blev den kjøpt av urmaker B. Hansen, Stavanger. For to-tre aar siden blev den av nuværende eier, Hans B. Hansen, delvis omindredet til mottagelse av sommergjester. »Aftenbladet«s reisende medarbeider besøkte nylig gaarden og fik

mange beviser paa, at huset virkelig er likesaa gildt og indbydende, som det ser ut til.

— — —
Ti minutters vei fra hovedgaarden ligger en plads, som de fleste besøkende i Hogganvik avlægger en visit, for der bor den nu 72-aarige Kreutz Magnus. Skjæbnen har villet, at han som var født og oppokset paa storgaarden, maatte opgi det hele i sin studietid ved Universitetet, da krakket kom, og senere i livet har han slaat sig igjennem med sig og sin familie paa en liten, vakker plads under ættegaarden. Han tilhører de lykkelige mennesker, som er født med et søndagssind. Han har alltid eiet den sindets ungdommelige friskhet og idealistiske løftning, som bærer et menneske oppe i en høiere og renere luft, hvor det end vandrer paa jorden.

Vor medarbeider var blit henvist til ham for atfaa nogen opplysninger om Hogganvik-gaardens historie og traf ham tilsengs, liggende paa fjerde uken i giftfeber. Men hans graaskjeggede, bleke ansigt var fremdeles lysende av liv og interesse. Og idet han fortalte om sin sykdom, som hadde begyndt sin smertefulde vandring opover gjennom legemets led, sa han:

— Jeg har ikke hug til at dø nu. Ikke fordi jeg er ræd for døden. Den

skrømmer mig ikke det mindste. Men jeg føler mig endnu for frisk i hugen til at dø.

Med synlig glæde fortalte han, at et sangkor fra Haugesund i pinsen hadde været paa besøk og hadde bl. a. sunget utenfor hans vinduer »Naar fjordene blaaner«.

— Sang og musik er mit liv, sa han, og det gildeste, jeg vet, er at faa høre de store musikere spillet.

Disse ord kan hans sambygdinger i fuldt maal underskrive, for der findes vel faa mennesker, der som Kreutz Magnus med hele sin sjæl lar sig rive med av sang eller musik — bort fra den haandgriperlige verden til tonernes skjønheitsrike.

En sikker og tryk plads i hans hjerte har ogsaa alt nasjonalt arbeide og ikke minst maalbevægelsen.

— Da jeg var i 60-aarsalderen lærte jeg mig selv at skrive norsk. Vi lærte bare dansk-norsk i mine skoledager.

— De har jo stor interesse for slegtshistorie?

— Ja, jeg har en umaatelig interesse for genealogi. Jeg har under arbeide et stort verk om alle de gamle prester i Vikedal. Dette verk haabet jeg at faa færdig.

— Fortel litt om Hogganvik.

— Gaardens historie daterer sig tilbake til 1722, da oberst Christof-

fer von Krogh kjøpte et laksefiske i Yrke. Han reiste saa omkring i fjordene for at finde et vakkert sted at bo, og han kom til at fæste sig ved de to steder Elfarvik og Hogganvik. Valget faldt paa sidstnevnte sted. Der var da to bondegaarde i Hogganvik, som han kjøpte av. Obersten giftet sig med en prestedatter fra Fana og bosatte sig en tid efter i Hogganvik, hvor det andet av hans to barn blev født.

Hans søn, Søren de Fine von Krogh, som overtok Hogganvik, fik ogsaa militær utdannelse og avancerte til general. Huset i Hogganvik var oprindeligen bygget nede ved stranden, men han foretok i 1766 en flytning av det længer op i bakken, hvor det nu ligger. Samtidig bygget han paa huset, saa det blev dobbelt saa stort.

Generalen døde i 1795 og hans ældste søn, kaptein Fredrik Stockfleth von Krogh, mottok gaarden. Han interesserte sig imidlertid bare for jagt og fiske, og disse sine interesser dyrket han med usvækket iver like til sin død i 1836. Han var da 74 aar gammel. I den alder kunde man se ham ro ut paa laksefiske alene. En giftig høvring blev aarsaken til hans død.

Ældste datter av kaptein von Krogh giftet sig med søn til sogneprest Morten Magnus i Skjold, og

de mottok Hogganvik i 1836. Det var mine bedsteførelde. Deres ældste søn — altsaa min far — Fredrik Stockfleth von Krogh Magnus drev stort skibsbyggeri sammen med den yngre bror, Morten. Foruten i Hogganvik drev de skibsbyggeri paa Sandeid, Kvaløy og i Ilsaag. Da krakket kom i 80-aarene, gik de begygefallit, og eiendommen gik ut av slekten.

— — —
Dette er et kort gjennomsnit av Hogganvik-gaardens 200-aarige historie, slik som Kreutz Magnus fortalte den paa sykesengen. Der var sol og sommer utenfor, og det summet av liv. Det hele syntes dog at staa i saa god harmoni med denne sykebundne. Hans øime var like levende, hans interesser like mangfoldige og usvækket. Før vi sa farvel, spurte han, hvorledes det gik med bispestolens gjenoprettelse. Det hadde glædet ham slik at se, at saken forhaabentlig stod sin løsning nær.

— Jeg skulde ønske at faa opleve gjenoprettelsen ved 800-aars jubelæet i Stavanger neste aar, sa han tilslut.

— Det ønske kan nok bli oppfylt.

— Det kan det, men vi vet slett.